

Δεῖ μὲντοι ἐννοεῖν τὸν μέσον, ἢ τὸ ἄκρον, ἕτω πλάγιον εἶναι δύνασθαι, ὡς τὴν πλαγίαν πτώσιν μόριον εἶναι τῷ μέσῳ, ἢ τῷ ἄκρῳ, ἀλλὰ μὴ ὀλόκληρον ὄρον· αἴτιον τούτου, ὅτι ταυτότης ὀφείλει δίδοσθαι ἔντε τῷ κατηγορημένῳ, καὶ ὑποκειμένῳ, ἡτις ἐν εὐθείᾳ καὶ πλαγίᾳ ἔδιδόταν συνεπτυγμένως ἄρα ὀφείλει τις ἐννοεῖσθαι εὐθείᾳ, ὅθεν ἀκρόντι, πᾶς μακάριός ἐστιν ἐν τῷ Παραδείσῳ συνεννοεῖται ἐνυπάρχων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ Σοφιστικῶν Ἐλέγχων.

Δύο Παραλογισμῶν εἶδη ὁ Φιλόσοφος παραδίδωσι, τὰς μὲν παρὰ τὴν λέξιν ἐμποιοῦντας τὴν ἀπάτην, τὰς δὲ ἔξω τῆς λέξεως παρὰ τὴν λέξιν παραλογισμοὶ γίνονται, ὅπηνίκα διὰ τὴν ἐνότητα τῆς λέξεως, ἐντι εἶναι καὶ τὰ δηλόμενα ὑπολαμβάνεται· τῷ τοιούτου παραλογισμῷ ἔξ εἰσὶ τὰ εἶδη, ὁμωνυμία, ἀμφιβολία, σύνθεσις, διαίρεσις, προσωδία, καὶ σχῆμα λέξεως.

Ὁμο-

Ὁμωνυμία ἐστίν, ὅταν ὁ ὄρος ὁμώνυμος ᾖ, ποτὲ μὲν ἀντ' ἐνός, ποτὲ δὲ ἀντ' ἑτέρου τῶν ὑπ' αὐτῆ συμμινομένων ὑποβάλληται, οἷον,

πᾶς κύων ὑλακτεῖ,
ἄσροντι ἐσὶ κύων,
ἄρα ὑλακτεῖ.

Ἀπαντῶμεν πρὸς τὰ τοιαῦτα, διαιρέσει χρώμενοι τῆς ὁμωνύμα φωνῆς. Ἀμφιβολία δὲ ὅτε ὁ αὐτὸς διαφόρως λαμβάνεται, οἷον ὅτις ὄρα, τῆτο ὄρα, ὄρα δὲ τὸν κλίνα, ἄρα ὁ κίων ὄρα, τὸ πύλας ἔχον βαδίζει· ἢ κλίνη, ἢ τὸ ὄρος ἔχει πόδας, ἄρα βαδίζει

Πᾶς ταῦρος μυκᾶται,
Ὄροστι ἐσὶ ταῦρος,
Ἄρα μυκᾶται.

Ἀπαντητέον πρὸς τὰς τοιαύτας, διαιρέσει χρώμενοι τῆς σημασίας τῆ λόγου· σύνθεσις δὲ ἐσὶ, δύο ἀντικειμένων ἐννοιῶν ἐν τῷ αὐτῷ ἔχῳσις, οἷον δύναται ὁ καθήμενος βαδίζειν, ὁ Σωκράτης ἐσὶ καθήμενος, ἄρα καθήμενος δύναται βαδίζειν, ἢ τῷ καὶ ὁ λέγων, μὴ λέγειν, κ. τ. λ. καὶ ἔτι ὁ δυνάμενος κομίσαι, ὅσα ἵππος κομίζει, ἰσχύει ὅσα ἵππος· ὁ παῖς δύναται κομίζειν, ὅσα ἵππος κομίζει, ἄρα ὁ παῖς ἰσχύει ὅσα ἵππος. Πρὸς τέτοις ἀπαντᾶν δεόν, ἀναιρῶντας τὴν συνάφειαν ἑκατέρων τῶν ἐντελεχαιῶν τῆ α'. καὶ τῆ φορτίβ ἐπὶ τῆ β'.

Διατ.

Διαίρεσις ἔστιν, ἢ διακρίσις ἐπὶ τῆς λέξεως, ἢ συντιθέσθαι δέον, οἷον τὰ δύο καὶ τὰ τρία, εἰσὶ περιττὰ καὶ ἄρτια· τὰ πέντε εἰσὶ δύο καὶ τρία, ἄρα τὰ πέντε εἰσὶ περιττὰ καὶ ἄρτια· καὶ ἔτι τὸ μείζον ἐστὶ τοσούτον, ὅσον τὸ ἕλαττον, καὶ ἔτι πρὸς· τὸ ἴσον ἐστὶ τοσούτον, ὅσον τὸ ἕλαττον καὶ ἔτι πρὸς· ἄρα τὸ ἴσον ἐστὶ μείζον. Δέον πρὸς τήν τε ἀπαντᾶν κατὰ τὰ συνήμμενως, καὶ διηρημένως.

Ὁ παρά τὴν προσωδίαν παραλογισμὸς προέρχεται, ὅπηνίκα ἢ φωνὴ διαφόρως προφερομένη, διάφορα σημαίνει, ἢ ὅτε μὲν διηρημένη, ὅτε δὲ ὀλόκληρος προφερομένη, μεταλλάττει τὴν σημασίαν, οἷον πόρνη λιφθεῖσα χρυσία φέρουσα δημοσία ἔσω· καὶ ὡς εἰπὼν ἐπὶ διαθήκης ἐγγράφῃ ἔχεται τὰ μὲν πάντα Δέων, ἢ δύο ἦσαν υἱοὶ, Δέων, καὶ Πανταλείων· ὧν ἕκαστος ἀποκρίβειν ἐπείρατο τὸν ἕτερον διὰ τὴν διάφορον σημασίαν τῶν λεγομένων παρὰ τὴν προσωδίαν· καὶ ἔτι ἐπὶ Γῆς κύων ζῶον ἔστιν, ὁ ἐπερείδων τὴν ἐγγὺν κίων ἔστιν, ἄρα ἐστὶ ζῶον. Εἰς ἐπίλυσιν τῶν τοιούτων διακρίσεων κατὰ τὴν διαφορὰν τῆς προσωδίας, καὶ τῆς ὀρθογραφίας.

Ὁ δὲ παρά τὸ σχῆμα τῆς λέξεως γίνεται ἐν τοῖς ὁμοιοκαταλήκτοις, ἢ ἄλλως πῶς ὁμοιοσχήμοις, οἷον ὁ Καλίας ἔστιν ἄρρεν, ἔστιν εἰπεῖν καὶ Θηλίας εἶναι ἄρρεν· διακρίσεων καὶ ταῦτα κατὰ τὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Ἐξω τῆς λέξεως παραλογισμὸς συμβαίνει γίνεσθαι, ὅ-

πυνίκα διὰ τὴν ὁμοιότητα ἀπλῶς ἐντι εἶναι
τὰ πράγματα ὑπολαμβάνεται, ἢ εἶδη ἐπτά,
τὰ παρὰ τὸ συμβεβηκός, παρὰ τὸ ἀπλῶς,
ἢ μὴ ἀπλῶς, ἀλλὰ πῆ, ἢ πῆ, ἢ ποτέ, ἢ
πρόστι λέγεσθαι, τὸ παρὰ τὴν τῆ ἐλέγχου
ἄγνοιαν, τὸ παρὰ τὸ ἐπόμενον, τὸ παρὰ τὸ
ἐν ἀρχῇ λαμβάνειν, τὸ παρὰ τὸ μὴ αἴτιον ὡς
αἴτιον ἰδέσθαι, τὸ παρὰ τὸ πλείω ἐρωτή-
ματα ἐν ποιεῖν.

Ὁ παρὰ τὸ συμβεβηκός παραλογισμὸς
συμβαίνει, ἢνίκα οἰώμεθα τὸ προσήκόντι ὑ-
ποκειμένῳ, ἢ τῷ κατηγορημένῳ προσήκειν, ἢ
ἐναλλάξ οἷον τὸ ζῶον ἐστὶ γένος, ὁ ἄνθρωπος
ἐστὶ γένος, ἢ ἔτος ὁ Πλάτων ἐστὶ ἕτερος Σω-
κράτης, ὁ Σωκράτης ἐστὶ ἄνθρωπος, ἄρα ὁ
Πλάτων ἔκ ἐστὶ ἄνθρωπος· ἢ ὅπερ εἰμὴ ἐ-
γώ, σὺ ἔκ εἶ· ἐγώ εἰμι ἄνθρωπος, σὺ ἄρα
ἔκ εἶ ἄνθρωπος· ἢ ἢ ἔτω, τὸ ξανθὸν ἐστὶ
χρῶμα, τὸ μέλι ἐστὶ ξανθόν· ἄρα τὸ μέλι ἐ-
στὶ χρῶμα.

Ἐπιλύομεν τὰς τοιαύτας παραλογισμοὺς
διαίρειναι χρώμενοι τῆς διαφορᾶς, καθ' ἣν λέ-
γεται τι προσήκειν, ἢ μὴ προσήκειν, ἢ εἶναι,
ἢ μὴ εἶναι.

Ὁ δὲ παρὰ τὸ κατά τι ἢ ἀπλῶς παρα-
λογισμὸς συμβαίνει, ἐν οἷς τὸ κατά τι ἀλη-
θεῖον, ὡς ἀπλῶς ἀληθεῖον λαμβάνεται· ἀ-
πλῶς δὲ λέγεται τὸ ἀνευ προσηκῆς λεγόμε-
νον, οἷον ὁ Αἰθίοψ ἐστὶ λευκός, κατά τὰς ὁ-
δῶν.

δόντας, ἄρα ἐςὶ λευκός ὅπη τὸ λευκόν, ὃ προσήκει τῷ αἰθίοπι κατά τι, ἀπλῶς αὐτῷ ἀποδίδεται. Ἐπιλυόμεθα ἕν τῆς τοιούτης παραλογισμῆς, διαιρῶντες τὸ ἀπλῶς, καὶ κατά τι, καὶ πῶς, καὶ ποτέ, κ.τ.λ.

Ὁ παρά τὴν ἄγνοιαν τῆ ἐλέγχου παραλογισμὸς γίνεται, ἡνίκα φαίνεται συνάγων τὴν ἀντίφασιν, μὴ συνάγων τῆ ἀληθεία, ὅσον ὁ ἕρηνός κινεῖται κύκλῳ, καὶ ἢ κινεῖται κατ' εὐθείαν, ἄρα κινεῖται, καὶ ἢ κινεῖται καὶ ἔτω τὰ δύο τῆ μὲν ἑνός διπλάσια, τῶν δὲ τριῶν ἢ διπλάσια, τὰ δύο ἄρα καὶ διπλάσια, καὶ ἢ διπλάσια, ἀπερ' δοκῶσιν ἀντιφάσκοντα, ἕκαστὸν δὲ ἄμφω γὰρ τὰ μέρη ἀληθεύει, πρὸς ἄλλο μόντοι, καὶ ἄλλο.

Ὁ δὲ παρά τὸ ἐπόμενον συμβαίνει, ἡνίκα οἰώμεθα ἀντιστρέφειν τὸ ἐπόμενον τῆ ἡγμένης, μὴ ἀντιστρέφειν τῆ ἀληθεία, ὅσον ὁ νύκτωρ πλανώμενος κλέπτης, οἱ φρεροὶ νύκτωρ πλανῶνται, ἄρα κλέπται καὶ ἔτως, ἔστιν ἄνθρωπος, ἔστι καὶ ζῶον, ἔστι ζῶον, ἄρα καὶ ἄνθρωπος. Ἐπιλυόμεθα τῆς τοιούτης παραλογισμῆς, μὴ ἀποδεχόμενοι τὸ ἐπόμενον ἀντιστρέφειν.

Ὁ παρά τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνειν παραλογισμὸς συμβαίνει, ἡνίκα τὸ αὐτὸ λαμβάνεται εἰς δεῖξιν τῆ αὐτῆς, ὡς εἰτινος ἐμφισβηθέντος, εἰ ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ Γεωμέτρης, τὸ ζῶον λογικόν ἐστὶν ἐστὶν Γεωμέτρης, ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος

πός ἐστι ζῶον λογικόν θνητόν, ἄρα ὁ ἄνθρωπος ἐστι γεωμέτρης ἢ ἀμφισβητήεντος, εἰ ὁ Ἀλέξανδρος ἐστὶν υἱὸς Φιλίππου, εἶπη, ὅτι ὁ Φίλιππος ἐστὶ πατὴρ τοῦ Ἀλεξάνδρου· λύονται δὲ οἱ τοιοῦτοι, ἀναίρῃσι τὴν πρότασιν, ἐφ' ἧς τὸ ἀμφισβητούμενον λαμβάνεται, ὡς ὁμοληγούμενον.

Παραλογισμὸς ὁ τὸ μὴ αἴτιον, ὡς αἴτιον λαμβάνει, ἢ ἵνα λαμβάνεται ὡς αἰτιόν τιος, τὸ δοκῆν μὲν εἶναι ὡς αἴτιον, μὴ ὅν δὲ τῆ ἀληθείᾳ, οἷον ὁ Νεσόριος ἦν σοφός. ἕτος ἡμαρτε περὶ τὴν πίσιν· ἄρα οἱ σοφοὶ ἀμαρτάνουσι περὶ τὴν πίσιν. Ἐπιλυόμεθα τὰς τοιούτους, ἀναίρῃντες τὴν πρότασιν, ἐν ἧ τίθεται τὸ μὴ αἴτιον, ὡς αἴτιον.

Ὁ παρά τὸ τὰ πολλὰ ἐρωτήματα ἐν ποιῆν παραλογισμὸς προέρχεται ἀπὸ τοῦ μιᾶ ἀποκρίσει πρὸς πολλὰ ἐρωτήματα ἀπαντᾶν, ὡς εἴ τις φαίη, πότρον τὸ μέλι, ἢ ἡ χολὴ εἰσὶ γλυκεία; πρὸς ὃ μιᾶ ἀποκρίσει ἀπαντᾶν ἀξιώσοι, ἢ ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον λογικόν, ἄλογον, ἢ ὄ; τὰς τοιούτους ἀποκρούμεθα μὴ ἀπλῶς ἀπαντῶντες πρὸς πολλὰς ἐρωτήσεις, ἀλλὰ διαιρῶντες, εἰ τὸ μὲν ἀληθεῖον διδόντες, τὸ δὲ ἀναίρῃντες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Κανόνες τοῖς τε διαλεγόμενοις ἔνις αἰμέ-
νοις προσήκοντες.

Α' Ἐρχὴν ποιήσων τῆς διαλέξεως ὁ ἔνις αἰμέ-
νος, ἦτοι· προσδιαλεγόμενος, εἰπάτω διά
βραχέων, ἐπιχειρῶ κατὰ τῆς ὑμετέρας δέ-
τεως τῆς λεγῆσης, τὸ, ἔ, τὸ, ἐνταῦθα πι-
σῶς τὴν θέσιν ἦτοι τὸν συλλογισμὸν ἀποδι-
δότη, πρὸς ἢ ἔτωσί.

Β'. Εἶπω τὸν διαλεγόμενον τὸς γιγνο-
μένης συλλογισμὸς ἀναλαμβάνειν, ἢ μὴ ἐνόχλων
αὐτῷ, εἰ μὴ τι ἕσιωδῶς παραβάντα.

Γ'. Τῷ α'. παραμενέτω ἐπιχειρήματι ἕως
ἔ διαλυθῆ, μὴ μεταβάλων ἀπὸ μέσθ εἰς μέ-
σον· ἀνοίκειον γὰρ τῆτο τοῖς λογικευόμενοις.

Δ'. Ἀποδεικνύτω τὴν πρότασιν, ἢν ὁ δια-
λεγόμενος ἀπέφησε· παρεμπιπτόσης δὲ διαι-
ρίσεως, ἀμέσως αὐτὴν ἐλεγξάτω.

Ε'. Οὐ δεῖ χρῆσθαι μέσοις ὕλη ἀνήκωσι,
ἢν ὁ διαλεγόμενος ἔπω τυχὸν μεμάθηκε· πε-
ρὶ τὴν διαφορὰν δὲ, ἢ ἄλλοτι αὐτὸν ἀμάρτη-
σαντα, ἔ χρὴ εἰς ὄνειδος καταστῆσαι.

ς'. Λυθέντος τῆ ἐπιχειρήματος, ἢ εἰ λίσαν ἐκτεινομένην, κοσμίως εἰ τῆ διαλεγομένην εὐρημία ἡρεμησάτω. Πρὸ πάντων δὲ τῆς τῶν σχημάτων κανόνας ἀκριβῶς παρατηρεῖτω.

Ο' δὲ διαλεγόμενος ἐπιμελῶς τῆ ἐπιχειρήματος ἀκρίβεις, εἰπάτω, ἄριστα ἐπιχειρεῖ ὁ Δ' (ἐνταῦθα δὲ τὴν ἀρμόττησαν προσηγορίαν τῶ προσδιαλεγομένῳ ἀποδότω) κατὰ τῆς ὑμετέρας θέσεως τῆς λεγέσης τὸ, εἰ τὸ, πρὸς ἢν εἴτω ἐνταῦθα οἰόντε πρὸς αὐτὰ τὰ ῥήματα τῶν συλλογισμῶν ἐπαναλαβέτω, ὁμολογῶν δὲ, ἢ ἀποφάσκων, ἢ διαιρῶν, ὀνομαζέτω τὰς προτάσεις, λέγων ὁμολογῶ τὴν μείζονα, διαιρῶ τὴν ἐλάττωνα, ἀπόφημι τὸ συμπέρασμα.

Β'. Ἡνίκα ἢ μείζων ἔχη τὸ, εἰπῶ, εἰπάτω, ὁμολογῶ, ἢ ἀπόφημι τὴν ὑπόθεσιν τῆς μείζονος. Ἡνίκα δὲ εἴτω, ὅτι, ἢ διότι, τὴν αἰτιολογίαν. ὅταν δὲ τὸ εἴπεται, τὸ ἐπόμενον τῆς μείζονος.

Γ'. Ἡνίκα προτάσεις τις ἐλλοτρία δεκεῖ τῆς ἐνεσώσης διαλέξεως, εἰπάτω, ἔσω ἢ μείζων, ἢ ἢ ἐλάττων, καὶ τοιαῦτα μέντοι προτάσεις τῶν ὁμολογούμενῶν τότε ὀνομάζονται.

Δ'. Ἐρωτηθεῖς τι παρὰ τῆ προσδιαλεγομένην, εἰπάτω, ἕρωτήθην πρότερον, εἰ τὰ ἐξῆς, πρὸς ὃ ἀποκρίνομαι, κ.τ.λ'.

Ε'. Ὑγιῶς ἐσχηματισμένα τῆ συλλογισμῶ, ἔχ οἶόντε ὁμολογεῖν τὰς προτάσεις ἀρνεῖσθαι δὲ τὸ συμπέρασμα, διαιρῶν δέ τινα τῶν προτάσεων, τὸν αὐτὸν τρόπον ὀφείλει καὶ τὸ συμπέρασμα διαίρειν.

ς'. Ἀποδοτῶ τὰς ἀποκρίσεις ἐν ὁροῖς ὡς οἶόντε μάλιστα σχολαστικῶς· τελευταῖον τὰς τε τῆ φιλοσοφῆς μαρτυρίας, καὶ τῶν πατέρων μὴ ἀρνεῖσθαι, ἀλλὰ μεθερμηνεύειν, ἀπεχόμενος λόγων τε, καὶ νευμάτων, καὶ τὸν προσδιαλεγόμενον ἀμηνέπως λυπήσειν.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν εἰς τὴν λογικὴν μέθοδον εἰσαγωγῆς ἀποχρήσει.

Ἐρρωθε συνεχῶς τὰ λεχθέντα ἀναγινώσκοντες, τῷ συνετιστικῷ φωτὶ τῆς τρισυποστάτου θεότητος ὀδηγούμενοι, ἐξ ἧς πᾶσα σοφία, καὶ δόξα εἰς ἀτελευτήτας αἰῶνας, Ἀμήν.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

Σελ. σιχ.	ἀντι	ἀνάγνω.
3 28	ἢ ὅλη	ἢ ὅλη
8 9	προλαμβ.	προλαμβ.
17 1	ὅτι ἰξ	ὅτι ὁ ἰξ
18 25	γάρ τι δευτέρως	γάρ τι δευτέρως
21 19	ζῶον,	ζῶον δεκτικὸν ὄν ὑγείας.
27 10	ὅτε	οἷς
28 23	περιέχοντος	ὑπεριέχοντος
29 19	ἢ ὅρος	ἢ ὁ ὅρος
— 21	τῆς δε	τῆς τε
— 22	μεισημβρινῶν	μεισημβρινῶν χεράων
36 18	καθ' ἣν ὅρος τις ἕτερον	καθ' ἣν ὁ ὅρος ἕτερόν τι
56 —	δευτέρων, ἢ	δευτέρων κατηγορημένων, ἢ
— —	τρίτων, ἢ	τρίτων, ὃ
— 19	δευτέρων προσκατηγο-	δευτέρων προσκατηγο-
	ρημένων	ρημένων
— 23	τα κατηγορημένων	τα προσκατηγορημένων
57 —	ἐν ὑπάρξει	ἐν ὑπάρξει
60 6	ἢ μὴ ὑπάρχον	ἢ μὴ ὑπάρχειν τὸ μὴ ὑπάρχον*
65 22	λευκός,	λευκός, ἐπὶ πᾶσι ἀνθρώποις ἴσως λευκός
66 11	ἢ ποιότητα	ἢ ποιότητα
16	εἴ ἢ μερικὴ εἶη,	εἴ μερικὴ, εἶη*
17	δίκαιος, ἢ εἴδεις	εἰκαιός, εἴδεις
67 11	ποιότητα	ποιότητα
68 20	ἢ ἀποφατικὴ	ἢ ἢ ἀποφατικὴ,
29	καθόλου καταφατικός	ἢ καθόλου καταφατικὴ
70 22.23	σιν* ἔτι ἀπλήσ	σι, καὶ τοὶ ἀπλήσ*
26	ἢ κατὰ	αἱ κατὰ
73 3	πάσαις, τῆς	πάσης τῆς
16	καταφακτικῆς τε, ἢ ἀπο-	περιττόν τό, τε, ἢ ἀπο-
	φατικῆς	φατικῆς*
78 15,	ὄθεν ἢ	ὄθεν εἰ
82 23	φίροσος	φίριοςος
83 11	σπιθαμῆν	σπιθαμῆν
87 21	δείκνυται τῶν	δείκνυται τὸ συμπέρασ-
		μα τῶν*
91 2	συναγωγῆς	ἀναγωγῆς*
10 10	χάρις οἱ ἐπί	χάρις ἐπί
106 21	διαφορέα	προφορέα